

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีสากลชั้นพื้นฐาน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการสอนตามแนวคิดของ Kodály กับการสอน
ตามแนวคิดของ Bergethon and Boardman ได้แบ่งลักษณะของการศึกษาออกเป็น 6 ส่วน
โดยเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. จุดมุ่งหมายของดนตรีศึกษา
2. แนวคิดของดนตรีสากลชั้นพื้นฐาน
 - 2.1 เนื้อหาดนตรี
 - 2.2 ทักษะดนตรี
3. การสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา
 - 3.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรดนตรีในระดับประถมศึกษา
 - 3.2 การเลือกบทเพลงเพื่อใช้ในการสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา
4. แนวคิดในการสอนดนตรีสากลชั้นพื้นฐาน
 - 4.1 การสอนดนตรีสากลชั้นพื้นฐานตามแนวคิดของ Kodály
 - 4.2 การสอนดนตรีสากลชั้นพื้นฐานตามแนวคิดของ Bergethon and Boardman
 - 4.3 ข้อแตกต่างของการสอนดนตรีสากลชั้นพื้นฐานตามแนวคิดของ Kodály กับ Bergethon and Boardman
5. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีสากลชั้นพื้นฐาน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนดนตรีสากลชั้นพื้นฐาน

จุดมุ่งหมายของดนตรีศึกษา

ในพุทธศตวรรษที่ 23-24 นักการศึกษาคนสำคัญ ๆ คือ Rousseau, Pestalozzi และ Froebel เห็นว่าดนตรีมีคุณค่ามาก เพราะช่วยพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม จึงได้พยายามสนับสนุนให้ดนตรีเข้ามามีบทบาทในการศึกษา และ Aristotle กล่าวว่าดนตรีเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษา เพราะดนตรีมีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างบุคลิกลักษณะของบุคคล การพัฒนาบุคคลให้มีความเจริญในด้านต่าง ๆ (Howard, 1958) การศึกษาในสมัยต่อมาจึงได้นำดนตรีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร

ในประเทศไทยการจัดการศึกษาระยะแรก ยังไม่มีวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ในหลักสูตร มีแต่วิชาขับร้อง จนเมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตรพุทธศักราช 2521 จึงได้จัดวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ไว้ในหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สำหรับในระดับประถมศึกษานั้น วิชาดนตรีและนาฏศิลป์จัดรวมอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (กรมวิชาการ, 2522)

ในปัจจุบัน สภาพความเป็นอยู่ของคนไทยได้รับอิทธิพลมาจากต่างประเทศเป็นอย่างมากซึ่งจะเห็นได้จากความเจริญทางด้านวัตถุ อันได้แก่ เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วหรือแม้แต่การอุปโภค บริโภค ก็มีเครื่องอำนวยความสะดวกให้แก่เรามากขึ้น ในท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจที่รวดเร็วเช่นนี้ ดนตรีศึกษาจะทำหน้าที่ผสมผสานความเป็นอยู่ของผู้คนทางด้านวัฒนธรรมและหล่อหลอมพลเมืองของชาติให้มีสุขภาพจิตที่ดี (พิชัย ปรัชญานุสรณ์, 2532) เมื่อดนตรีเข้ามามีบทบาทในโรงเรียนมากขึ้น ครูจึงต้องศึกษาค้นคว้าวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเนื้อหาสาระนั้นขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ซึ่งต้องเข้าใจว่า ดนตรีมีผลอันยิ่งใหญ่กับชีวิตมนุษย์ ครูจะปรับปรุงโปรแกรมการสอนดนตรีไม่ได้อันไม่เข้าใจว่าดนตรีมีบทบาทอย่างไรต่อชีวิตมนุษย์ (Bergethon and Boardman, 1975) นอกจากนี้ครูที่ขาดความสนใจ หรือไม่เข้าใจในองค์ประกอบของดนตรีจะเกิดปัญหาในการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก (วิรัช ชูสูงเนิน, 2525) ดังนั้นครูดนตรีจึงควรศึกษาให้เข้าใจถึงจิตวิทยาการสอนดนตรี เพราะดนตรีศึกษา นอกจากจะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออกแล้ว ยังพัฒนาด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และ

ด้านภาษา สำหรับพัฒนาการด้านสติปัญญา Kodály เชื่อว่าดนตรีช่วยให้การเรียนรู้ในสายวิชาอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ของเด็กมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2532) ดนตรีช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์สุนทรีย์ โดยการตอบสนองต่อองค์ประกอบดนตรี เช่น ทานอง จังหวะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้รู้ซึ่งถึงความสวยงาม ความเต็มอิ่มในอารมณ์ และความงอกงามทางการรับรู้ สิ่งเหล่านี้มักถูกละเลยในการให้การศึกษาทั่วไปกับเด็ก การที่เด็กมีประสบการณ์ทางดนตรีจะช่วยเพิ่มความรู้สึกความต้องการของเด็กให้เต็ม ซึ่งทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ มีจิตวิญญาณเอื้อต่ออ่อนเจริญงอกงามควบคู่ไปกับการคิดอ่านทางวิชาการด้านอื่น ๆ ต่อไป (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2534) จะเห็นได้ว่าดนตรีมีความสำคัญมากต่อทรัพยากรมนุษย์ทั้งตนเองและส่วนรวม สังคมจะมิจะเปรียบอยู่กันอย่างมีความสุขยิ่งขึ้นหากทุกคนรู้ดนตรี เพราะดนตรีช่วยสร้างลักษณะนิสัยที่ดี หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) จึงได้กำหนดจุดประสงค์ของวิชาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยไว้ดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการเกี่ยวกับความดีงาม การรักษาสุขภาพ และจิต
2. มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความสามารถในการแสดงออก และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
3. มีความเสียสละ สามัคคี มีวินัย ประหยัด ซื่อสัตย์ กตัญญูทเวที รักษาการทำงาน เห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย
4. มีความสนใจแสวงหาความรู้ และรูปแบบการทำงานใหม่ ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้ความรู้ในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาเพื่อการทำงาน และการดำรงชีวิต
5. ปรับปรุงตนเองให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาและพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองได้

ดังนั้น หากครูผู้สอนดนตรีได้พิจารณาจุดประสงค์เหล่านี้อย่างถ่องแท้และเริ่มสอนดนตรีอย่างมีหลักการจัดการเรียนการสอนอย่างมีระเบียบ พยายามนำความรู้ต่าง ๆ มาใช้ในการสอนให้ดีที่สุด ย่อมทำให้เกิดผลดีโดยตรงต่อผู้เรียน ต่อกระบวนการเรียน

การสอน และในที่สุดก็จะเป็นผลดีต่อวงการดนตรีศึกษา อันจะนำมาซึ่งพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็ก และเป็นผลดีต่อประเทศชาติต่อไปในที่สุด

แนวคิดของดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน

ดนตรีเป็นภาษาหนึ่งเหมือนเช่นภาษาพูดอื่นๆ แต่เป็นภาษาที่ใช้เสียงเป็นสื่อในการถ่ายทอดความหมายเป็นสัญลักษณ์สากลเข้าใจกันได้กับทุกชาติ ทุกภาษาในโลก ดนตรีสากลขั้นพื้นฐานหมายถึง สิ่งที่เป็นพื้นฐานที่ควรจัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้เป็นพื้นฐานในการเรียนดนตรีสากลขั้นสูงต่อไป ฌูสทซ์ สุททิจิตต์ (2534) กล่าวว่า "ดนตรีเป็นเรื่องของการรับรู้ทางการฟังคือ วัสดุศิลป์ (aural art) และศิลปะการแสดง (performing art) ในการศึกษาเกี่ยวกับดนตรี จึงควรทราบถึงสาระทางดนตรีเป็นอันดับแรก เพื่อความเข้าใจที่จะเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมดนตรีต่างๆ ต่อไป สาระทางดนตรีสามารถแบ่งออกได้เป็นสองส่วนคือ ส่วนที่เป็นเนื้อหา ซึ่งได้แก่ องค์ประกอบหรือโครงสร้างของดนตรี และส่วนที่เป็นทักษะซึ่งได้แก่ การปฏิบัติทางดนตรีหรือทักษะดนตรี ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

1. เนื้อหาดนตรี (music content)

เนื้อหาทางดนตรีในที่นี้จะกล่าวเฉพาะเนื้อหาพื้นฐานตามแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เป็นพื้นฐานในการศึกษาดนตรี เนื้อหาดนตรีประกอบด้วย สิ่งสำคัญสองส่วนคือ องค์ประกอบดนตรี และวรรณคดีดนตรี

1.1 องค์ประกอบดนตรี (music elements) ประกอบด้วย

1.1.1 จังหวะ (rhythm)

จังหวะคือการจัดเรียงของเสียงหรือความเงียบ ซึ่งมี ความสั้นยาวต่าง ๆ กัน กำหนดโดยจังหวะตบ หรือจังหวะที่สม่ำเสมอ (pulse หรือ beat) เช่น จังหวะการเต้นของหัวใจ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับจังหวะได้แก่จังหวะตบ (beat) จังหวะเน้นหรือจังหวะหนัก (accented beat) ความยาวของจังหวะ (duration) จังหวะขัด (syncopation) รูปแบบของจังหวะ (rhythmic pattern) จังหวะของทำนอง (rhythm of the melody)

1.1.2 ทานอง (melody)

ทานองคือการจัดเรียงของระดับเสียง (tones หรือ pitches) ซึ่งมีความสั้น-ยาว กำหนดโดยจังหวะของทานอง แนวคิดพื้นฐานของทานองได้แก่ แนวทานองที่ดำเนินไปด้วยเสียงเรียง-เสียงกระโดด-เสียงซ้ำ (step-skip-same) ช่วงกว้างของเสียง (range) ที่เกิดจากการเคลื่อนที่ขึ้น ๆ ลง ๆ หรืออยู่กับที่ของระดับเสียง และการจัดระดับเสียง (tonal organization) ของทานอง

1.1.3 เสียงประสาน (harmony)

เสียงประสานคือระดับเสียงตั้งแต่สองเสียงขึ้นไปที่ร้องหรือเล่นในขณะเดียวกัน ลักษณะของการประสานเสียงมีอยู่ด้วยกันหลายลักษณะ เช่น เป็นลักษณะของการใส่เสียงประสานให้กับทานองเพลง 1 ทานอง (homophonic) หรือเป็นการนำทานองเพลงสองทานองมาร้องพร้อมกัน ทำให้เกิดการสอดประสานของสองทานอง (polyphonic) นอกจากนี้ยังมีการร้องแบบไล่ตามกันแบบของ round และ canon เป็นต้น

1.1.4 รูปแบบ (form)

รูปแบบของเพลง เป็นโครงสร้างที่ทำให้ดนตรีมีความหมายในลักษณะของเสียงกับเวลา (tone in time) รูปแบบ ช่วยให้ดนตรีมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ทำให้ดนตรีหรือบทเพลงแต่ละบทมีความเป็นหนึ่ง แนวคิดพื้นฐานด้านรูปแบบของดนตรี ได้แก่ ทานองหลัก (motive) เป็นส่วนที่เล็กที่สุดของรูปแบบทางดนตรี ประโยค (phrase) มีลักษณะเป็นการแสดงความคิดหนึ่ง ๆ ออกมาทางดนตรี ส่วนจบของประโยคแสดงไว้ด้วยการลงท้าย หรือหยุดพักทางด้านดนตรี ซึ่งได้แก่การใช้แคเดนซ์ (cadence)

1.1.5 อารมณ์ของเพลง (expression)

อารมณ์ของเพลง เป็นลักษณะเฉพาะที่ได้จากเสียงร้องของมนุษย์หรือเสียงที่เล่นโดยเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ซึ่งไม่เหมือนกัน ระดับเสียงเดียวกัน เมื่อใช้เครื่องดนตรีต่างชนิดกันเล่น ก็จะทำให้อารมณ์หรือคุณค่าต่างกันออกไป และเมื่อนำเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ มาบรรเลงร่วมกันก็จะเกิดเป็นการผสมวงซึ่งทำให้อารมณ์ทางดนตรีมีมากขึ้นทำให้เกิดความไพเราะหลากหลาย เช่นเดียวกับการนำเสียงร้อง

ของมนุษย์มาร้องร่วมกันก็ทำให้อารมณ์ต่างไป นอกจากนี้การนำเอาเสียงร้องของมนุษย์มารวมกับเสียงดนตรี ทำให้เกิดความไพเราะและสมบูรณ์แบบไปอีกลักษณะหนึ่ง

1.1.6 แบบของเพลง (style)

แบบของเพลงเป็นลักษณะของเพลงที่อยู่ในสภาพสังคม

ต่างกัน ยุคต่างกัน นักประพันธ์ต่างกัน อันเป็นผลทำให้แบบแผน วิธีการ แนวคิดในการประพันธ์ต่างกัน

1.2 วรรณคดีดนตรี (music literature) หมายถึงเรื่องราวของบทเพลงที่นำมาบรรเลงและร้อง รวมไปถึงประวัติดนตรี

1.2.1 บทเพลง (repertoire)

บทเพลงเป็นส่วนสำคัญมากสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาดนตรีเข้าใจดนตรีมากขึ้น เนื่องจากการศึกษาบทเพลงในแต่ละยุคแต่ละสมัยช่วยให้เห็นความแตกต่างของลักษณะของเพลงในแต่ละยุค บทเพลงต่าง ๆ สามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1.2.1.1 เพลงพื้นบ้าน (folk music) ได้แก่

เพลงที่ใช้ร้องใช้เล่นกันมาเป็นเวลานาน ตามท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งประเภทที่ทราบชื่อผู้แต่งบ้าง ไม่ทราบชื่อผู้แต่งบ้าง

1.2.1.2 เพลงศิลปะ (art music) หมายถึง

เพลงที่มีคุณลักษณะหรือคุณค่าทางดนตรีแตกต่างไปจากเพลงยอดนิยมในด้านโครงสร้างหรือองค์ประกอบโดยมีความลึกซึ้งกว่า มีทั้งเพลงอมตะซึ่งเป็นเพลงที่คนทั่วไปรู้จักกันในฐานะของเพลงคลาสสิกสำหรับดนตรีตะวันตก เพลงไทยสำหรับดนตรีไทย เพลงเหล่านี้มีอายุนับเป็นสิบ ๆ ร้อย ๆ ปี ยังคงใช้เล่นกันอยู่จนถึงปัจจุบัน เนื่องจากมีคุณค่าทางดนตรี

1.2.1.3 เพลงยอดนิยม (popular หรือ rock music) เป็นเพลงประเภทที่ได้ยินได้ฟังกันอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง เพลงเหล่านี้ส่วนใหญ่จะหายไปจากความทรงจำของประชาชน บทเพลงประเภทนี้จะมีรูปแบบคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่

1.2.2 ประวัติดนตรี (music history)

ในการศึกษาดนตรี การรู้เรื่องประวัติดนตรีจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในบทเพลงและองค์ประกอบดนตรีมากขึ้น การศึกษาประวัติดนตรีมีหลาย

ด้าน เช่น ศึกษายุคต่าง ๆ ของดนตรี ประวัติของนักดนตรีแต่ละคนหรือประวัติของดนตรีพื้นบ้าน ประวัติเครื่องดนตรี วงดนตรี การศึกษาประวัติดนตรีเป็นวิถึทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในดนตรีได้

2. ทักษะดนตรี (music skills)

ทักษะดนตรีจัดเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาดนตรี ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีจึงควรรว้ประสบการณ์ด้านต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดทักษะดนตรีหลาย ๆ ด้านทักษะดนตรีประกอบไปด้วย การฟัง การร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย การคิดสร้างสรรค์และการอ่านโน้ต

2.1 การฟัง (listening)

การฟังเป็นทักษะที่จำเป็นมากสำหรับดนตรี เนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของเสียง การฟังจึงย่อมมีบทบาทมากในการช่วยให้ผู้ศึกษาดนตรี มีความเข้าใจดนตรี ซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้งและรักดนตรีต่อไป การฟังเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนเนื่องจากเพลงศิลปะมีองค์ประกอบ และโครงสร้างที่สลับซับซ้อน อย่างไรก็ตามการฟังเป็นทักษะที่สามารถเรียนรู้ได้ และจัดเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญ ไม่ว่าผู้เรียนจะศึกษาเป็นวิชาเอก หรือเป็นผู้ที่รักและต้องการเข้าใจดนตรี ความซาบซึ้งในดนตรีจะเกิดขึ้นได้ถ้ามีทักษะการฟังที่เพียงพอ การฟังจึงเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนการสอนดนตรีทุกระดับ

2.2 การร้องเพลง (singing)

การร้องเพลงเป็นทักษะดนตรีที่ต้องได้รับการฝึกฝนเช่นเดียวกับทักษะอื่น ๆ ทางดนตรี ทั้งนี้เนื่องจากการร้องเพลงมีหลายลักษณะด้วยกัน และเทคนิคต่าง ๆ ในการร้องเพลงมีมากมาย ผู้ที่มีทักษะการร้องเพลง เข้าใจหลักการ มีพื้นฐาน จะสามารถร้องเพลงได้ไพเราะน่าฟัง การร้องเพลงเป็นทักษะที่ผู้ศึกษาดนตรีจะต้องแสดงออกไม่เหมือนกับการฟังซึ่งเป็นทักษะของการรับเข้าไป จะเห็นได้ว่าการร้องเพลงเป็นกิจกรรมทางดนตรีที่ให้ความสนุกสนานและสร้างความสนใจให้กับผู้ศึกษาดนตรีได้เป็นอย่างดี การเรียนการสอนในระดับอนุบาลหรือในระดับประถมศึกษา จึงควรมีกิจกรรมการร้องเพลง เป็นกิจกรรมแกนที่สำคัญ ในการจัดกิจกรรมการสอนร้องเพลงควรรว้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสร้องเพลงในลักษณะต่าง ๆ เช่น การร้องเดี่ยว ร้องหมู่ ร้องประสานเสียง

2.3 การเล่นเครื่องดนตรี (playing)

การศึกษาดนตรีในระดับอนุบาลและประถมศึกษาเน้นทักษะการเล่นเครื่องดนตรีมิได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความชำนาญ แต่เป็นเพียงเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเล่นเครื่องดนตรีบางประเภทและสร้างความเข้าใจทางดนตรีให้มากขึ้น เครื่องดนตรีที่เล่นได้ง่าย ๆ คือประเภทเครื่องตี ได้แก่ กลองชนิดต่าง ๆ ฆ้องวง กรุงกริ่ง สามเหลี่ยม กรับ เป็นต้น นอกจากนี้ เครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดหรือขลุ่ยเป็นกิจกรรมที่พอจะกระทำได้ ส่วนเครื่องดนตรีประเภทอื่น ๆ ต้องอาศัยวุฒิภาวะของเด็กและความสนใจของผู้เรียน ไม่ควรเป็นวิชาบังคับสำหรับทุกคน

2.4 การเคลื่อนไหวร่างกาย (moving)

การเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อตอบสนองต่อเสียงดนตรีเป็นทักษะพื้นฐานอย่างหนึ่งซึ่งช่วยเสริมความเข้าใจในดนตรีได้ เช่นเดียวกับการร้องหรือการเล่นดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกายเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนทุกระดับชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา ซึ่งสามารถใช้การเคลื่อนไหวร่างกายช่วยพัฒนาแนวคิดพื้นฐานทางดนตรีได้เป็นอย่างดี

2.5 การคิดสร้างสรรค์ (creating)

การพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ สามารถกระทำได้ในหลายลักษณะและหลายรูปแบบ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานหนึ่งที่ผู้เรียนดนตรีควรศึกษาและพัฒนา เพื่อใช้เป็นวิถีทางหนึ่งในการแสดงออกทางดนตรี ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจดนตรีได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นระดับประถม หรือมัธยมศึกษา

2.6 การอ่านโน้ต (reading)

ทักษะการอ่านสัญลักษณ์ทางดนตรี จัดได้ว่าเป็นทักษะสำคัญพื้นฐานประการหนึ่งในการศึกษาดนตรี เนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของเสียงจึงต้องมีการแปลเสียงเป็นสัญลักษณ์เพื่อใช้ในการถ่ายทอดเสียงต่าง ๆ ฉะนั้นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจดนตรีหรือสิ่งที่จะเป็นสื่อในการแสดงออกทางดนตรีจึงมักต้องผ่านขั้นตอนการแปลหรือการใช้สัญลักษณ์ดนตรีเสมอ

การสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรดนตรีในระดับประถมศึกษา

ดนตรีเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จัดทำโดยกระทรวงศึกษาธิการ มุ่งเน้น การสร้างเสริมค่านิยม ทักษะคิด คุณลักษณะที่พึงงาม ความประณีตและระสนิยมที่ดี พัฒนา ความคิดที่เป็นระบบและมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา 2521 นั้น กรมวิชาการซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตรพบว่า เนื้อหาของดนตรีและนาฏศิลป์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ยากเกินไป โดยเฉพาะเรื่องโน้ตสากล การร้องเพลงไทย (เดิม) การรำยรำ จึงได้หลอมรวม เนื้อหาเป็น 6 หน่วย โดยมี จริยศึกษา พลศึกษา และศิลปะเป็นแกน ส่วนดนตรีและนาฏศิลป์ได้สอดแทรกอยู่ในหน่วยต่าง ๆ เพียงบางหน่วย อนุรักษ์ สุทธิจิตต์ (2536) ได้กล่าวถึง เนื้อหาดนตรีและนาฏศิลป์ซึ่งได้วิเคราะห์จากเนื้อหาก่อสร้างเสริมลักษณะนิสัย หน่วยที่ 1-6 ได้แก่ การเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการเดิน ยืน วิ่ง กระโดด การเคลื่อนไหวร่างกายเลียนแบบธรรมชาติ การเคลื่อนไหวร่างกายท่าทางประกอบเรื่องราว นิทาน ำให้เข้ากับจังหวะเพลง การเคลื่อนไหวเข้ากับจังหวะได้ถูกต้อง การใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทำจังหวะการเล่นประกอบเพลง แสดงการเล่นพื้นเมือง การล้อมวงเล่นเครื่อง เคาะจังหวะ การร้องเพลง ฟังเพลงที่เกี่ยวกับธรรมชาติและการเล่นเพลงพระราชนิพนธ์ เพลงไทย (เดิม) ง่าย ๆ เพลงไทยสากล

ส่วนเนื้อหาดนตรีและนาฏศิลป์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และ 5-6 นั้น แยกเป็น วิชาดนตรีและนาฏศิลป์โดยเฉพาะ โดยเน้น 4 กิจกรรมคือ กิจกรรมเน้นจังหวะ กิจกรรม เน้นการฟังและการร้องเพลงและกิจกรรมนาฏศิลป์ สำหรับเนื้อหาทางดนตรีสากลมีกล่าวอยู่ ในหลักสูตรบ้างเล็กน้อย แต่ไม่ได้มุ่งเน้นให้ทุกคนได้เรียนรู้ และการจัดการสอนเกี่ยวกับดนตรี สากลขึ้นอยู่กับความพร้อมของครูหรือนุคลากรที่สามารถสอนได้

2. การเลือกบทเพลงเพื่อใช้ในการสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา

จะเห็นได้ว่าเพลงได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตมนุษย์เราเป็นอย่างมาก ซึ่งเห็นได้จากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ตลอดจนการจัดการแสดงต่าง ๆ แต่ Kodály ได้กล่าวว่าบทเพลงที่เหมาะสมกับการนำมาใช้สอนดนตรี ต้องเป็นเพลงที่มีคุณค่า เพราะเขาเชื่อว่าเด็กมีความอ่อนไหวมากต่องานศิลปะ จึงควรจะได้รับประสบการณ์จากผลงานประพันธ์ที่มีคุณภาพสูง (ธวัชชัย นาควงษ์, 2534) ในปัจจุบัน มีนักการศึกษาหลายท่านเห็นความสำคัญของดนตรีและบทเพลงที่มีต่อการศึกษา จึงมีการแต่งเนื้อร้องและทำนองเพลงสำหรับเด็ก โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ เช่น คุณหญิงเบญจมา แสงมะลิ, อาจารย์สุกรี ไกรเลิศ และคุณหญิงฉันทิลา ศิลปบรรเลง นอกจากนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประคอง สุทธสาร อาจารย์ทางภาษาไทย ได้แต่งเพลงเพื่อสอนภาษาไทยแก่เด็กในระดับประถมศึกษา และได้จัดทำเทปบันทึกเสียงประกอบการสอน ประคอง สุทธสาร (2530) กล่าวว่า บทเพลงที่ครูนำมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน นอกจากนักเรียนจะเกิดความสุขสนุกสนานกับบทเรียนแล้ว ยังเป็นการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ตลอดจนได้รับรู้เนื้อหาสาระของบทเรียน และยังช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้รวดเร็วขึ้น สำหรับการนำเพลงประกอบการสอนวิชาดนตรี ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2534) กล่าวว่า ไม่ว่าจะเป็นการสอนร้องหรือการฟัง นักเรียนควรได้ร้องหรือฟังเพลงทุกประเภท ทั้งเพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงพื้นเมือง เพลงอมตะ และเพลงนานาชาติ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและชื่นชมในวัฒนธรรมดนตรีอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ดังนั้น การเลือกเพลงให้เหมาะกับเด็กจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ครูจะต้องคำนึงถึงแนวคิดที่จะให้ความรู้ทางดนตรีแก่เด็ก การสอนเนื้อหาดนตรีอย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ความรู้ทางดนตรี รวมทั้งการมีอารมณ์สุนทรีย์ทางดนตรี สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้ขึ้นอยู่กับการใช้สื่อที่มีคุณค่าในการนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสื่อที่มีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้ดนตรีคือเพลง ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกเพลงเพื่อนำมาใช้ได้อย่างได้ผล เพราะเพลงมิใช่เป็นสื่อที่นำใช้เพียงเพื่อส่งเสริมทักษะการร้องเท่านั้น เพลงยังเป็นสื่อที่ใช้ในการสอนเนื้อหาดนตรีอีกด้วยครูจึงควรทราบเกณฑ์ในการเลือกบทเพลงเพื่อที่จะนำมาใช้สอนได้ดียิ่งขึ้น ตามที่ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2534) ได้กำหนดเกณฑ์ไว้ดังนี้

2.1 ลักษณะของท่วงนอง เพลงที่นำมาใช้สอนควรมีช่วงเสียง(range) ของเพลงไม่กว้างนัก และควรมีการจัดเรียงของเสียงที่เรียงเป็นลำดับกันไป ซึ่งจะททำให้ร้องง่ายกว่าเพลงที่มีช่วงเสียงกว้างและมีลักษณะเสียงที่กระโดด นอกจากนี้ควรเป็นเพลงในบันไดเสียง pentatonic คือประกอบด้วยเสียง 5 เสียง ได้แก่ ไร้นิ้วตัว โด เร มี ซอล ลา เพราะจะททำให้ร้องง่ายกว่าเพลงที่มี 7 เสียง หรือมากกว่านั้น ท่วงนองเพลงควรมีลักษณะง่าย ๆ มีความไพเราะ เพื่อจูงใจให้นักเรียนชอบและสนใจที่จะร้อง และควรเป็นบทเพลงสั้น ๆ อันจะททำให้ง่ายแก่การจดจำ

2.2 ลักษณะของจังหวะ ควรมีลักษณะของท่วงนองไม่สลับซับซ้อน เช่น เพลงที่ประกอบด้วยไร้นิ้วตัว โด ไร้นิ้วตัวซาว จะง่ายกว่าเพลงที่ประกอบด้วยไร้นิ้วตัวเขมิต 1 ชั้น หรือไร้นิ้วประจุดในอัตราต่าง ๆ กัน นอกจากนี้ ควรเป็นเพลงที่มีอัตราจังหวะคงที่และง่าย เช่น เพลงในอัตราจังหวะ 2 และมีความเร็วปานกลาง

2.3 ลักษณะของการจัดเนื้อร้องและแนวท่วงนอง เพลงที่มีลักษณะของท่วงนองที่มีเนื้อร้องเต็มจะง่ายกว่าเพลงที่มีลักษณะของท่วงนองที่มีการเอื้อน

จากเกณฑ์การเลือกเพลงดังกล่าวข้างต้น จะช่วยให้นักครูสามารถเลือกเพลงมาใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้เนื้อหาและทักษะดนตรีได้อย่างมีคุณค่า ซึ่งจะททำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาดนตรี มีความสามารถในการปฏิบัติทักษะต่าง ๆ อันเป็นผลให้การเรียนการสอนดนตรีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แนวคิดในการสอนดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน

1. การสอนดนตรีสากลขั้นพื้นฐานตามแนวคิดของ Kodály

Kodály เป็นชาวฮังการีมีชีวิตอยู่ในช่วง ค.ศ.1882-1967 เป็นนักประพันธ์เพลง (composer) นักดนตรีวิทยา (musicologist) และนักการศึกษา (educationalist) จึงมีความรู้เป็นอย่างดีทั้งในด้านดนตรีพื้นบ้าน ภาษาศาสตร์ ปรัชญา การศึกษาตลอดจนการประพันธ์เพลง Kodály เป็นคนรักชาติมาก มีความมุ่งมั่นที่จะสร้างเอกลักษณ์ทางด้านดนตรีและวัฒนธรรมประจำชาติ ซึ่ง Kodály หวังว่าจะเป็นการรับใช้มนุษยชาติในที่สุด จึงได้

ศึกษา ค้นคว้า คิดและริเริ่ม เพื่อที่จะให้บรรลุเป้าหมายสำคัญคือ การสร้างสรรค์ดนตรี และวัฒนธรรมแห่งชาติ (The creation of a national music and culture) (Eöszé, 1982) เมื่อ Kodály เริ่มทำงานเป็นอาจารย์สอนการประพันธ์เพลงก็ได้พบกับการร้องเพลงที่ไม่มีคุณภาพของเด็ก ๆ ด้วยความคิดที่จริงจังประกอบกับมีลูกศิษย์หลายคนช่วยเหลือ แนวความคิดในการให้การศึกษาด้านดนตรีกับเด็กจึงเริ่มขึ้น กล่าวคือ ภาษาดนตรี เป็นสิทธิของทุกคนที่สามารถรู้ เข้าใจ และนำไปใช้ได้ วัฒนธรรมดนตรีควรเริ่มสัมผัสกับเด็กตั้งแต่วัยปฐมวัย ซึ่งถือเป็นงานหลักของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตครูดนตรี ควรได้รับการดูแลจัดการอย่างใกล้ชิดเพื่อรักษาคุณภาพการผลิตครูดนตรี

สำหรับแนวทางการจัดการเรียนการสอน Kodály เสนอไว้ว่าการสอนดนตรี ควรเริ่มต้นเป็นระบบระเบียบ ควรเริ่มต้นจากเสียงก่อนสัญลักษณ์ เพราะดนตรีเป็นเรื่องของเสียง สัญลักษณ์เป็นเพียงภาษาเพื่อถ่ายทอดเสียง เด็ก ๆ ควรจะได้เรียนรู้เนื้อหาดนตรีที่ถูกต้องและมีคุณค่า เพลงพื้นเมืองควรนำมาใช้ก่อนเพลงคลาสสิก และเป็นเพลงที่มีระยะช่วงเสียงแคบ อยู่บนบันไดเสียงpentatonic จะช่วยให้ผู้เรียนรับรู้ดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Szónyi, 1973)

การเรียนดนตรีให้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ผู้เรียนจะต้องเรียนทักษะต่าง ๆ ทางดนตรี เช่น การฟัง การร้อง การเล่นเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย การคิดสร้างสรรค์และการอ่านเขียนโน้ต Kodály มุ่งเน้นการร้องอย่างมีคุณภาพไม่เพียงเครื่องดนตรีไม่ใช่อุปกรณ์สำคัญในการใช้ประกอบการสอนดนตรี เด็ก ๆ ควรร้องประสานเสียงให้เร็วที่สุด ตลอดจนควรพัฒนาการได้ยินเสียงภายในตนเองโดยไม่ต้องร้องออกมาดัง ๆ การฟัง การทดสอบโสตประสาทควรได้รับการเน้นเสมอ การใช้สัญลักษณ์มือ สัญลักษณ์ของจังหวะ และระบบร้องโตะเคลื่อนไหวที่จะช่วยพัฒนาการอ่านและการแสดงออก การร้องเพลงประกอบกับการเคลื่อนไหวร่างกายจะช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กมีความหมายมากขึ้น หากผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ทักษะการคิดสร้างสรรค์ก็จะมีพัฒนาด้วย นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ และรับรู้ดนตรีได้ดีที่สุด

วิธีการสอนดนตรีของ Kodály ให้ความสำคัญกับเด็กที่เริ่มต้นเรียนดนตรีนั้น แม้จะสอนทักษะต่าง ๆ ไปพร้อมกัน แต่จะเน้นการร้องเพลงมากกว่าทักษะอื่น ต่อมาจึงเพิ่มการเน้นทักษะการอ่านโน้ตและการทดสอบโรคประสาทในขณะที่สอนทักษะอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วยกัน เมื่อเด็กเริ่มโต การฝึกทักษะทางดนตรีด้านต่าง ๆ ยังดำเนินต่อไป และยังคงเน้นทักษะการร้องและการอ่านโน้ต แต่ไม่เน้นทักษะการเคลื่อนไหวมากนัก จากแนวปฏิบัติเห็นได้อย่างชัดเจนว่า Kodály มุ่งเน้นไปที่วิธีการสอนดนตรีกับเด็กในระดับปฐมวัยและประถมศึกษา ซึ่ง Kodály กล่าวเสมอว่า เป็นช่วงที่สำคัญเพราะอยู่ในระหว่างการวางรากฐาน ถ้ารากฐานดีการศึกษาดนตรีในระยะต่อมาย่อมจะพัฒนาไปได้อย่างถูกแนวทางและก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อผู้เรียนสูงสุดได้ ในการจัดการเรียนการสอน Kodály ให้น่าเทคนิคต่าง ๆ มาใช้เพื่อให้เหมาะกับเด็ก ซึ่งได้แก่

1. เทคนิคการอ่านโน้ตที่เรียกว่า Tonic Sol-fa คือการใช้ระบบการเรียกชื่อตัวโน้ต ซึ่งมาจากภาษาละติน คือ โด เร มี ฟา ซอล ลา ที (do re mi fa so la ti) ในการร้องและอ่าน จะใช้ โด เป็นเสียงหลักหรือโทนในบันไดเสียงเมเจอร์ และ ลา เป็นเสียงหลักในบันไดเสียงไมเนอร์ (ฉรุตส์ สุทธจิตต์, 2536) ซึ่งเรียกว่าการร้องแบบโดเคลื่อนที่ (Movable do) เทคนิคนี้ช่วยให้เด็กสามารถร้องเพลงต่าง ๆ ในบันไดเสียงที่ต่างกันแต่ใช้ชื่อตัวโน้ต โด เร มี ฟา ซอล ลา ที เหมือนกับว่านักเรียนกำลังร้องเพลงในบันไดเสียงโด ไม่ว่านักเรียนจะร้องเพลงที่อยู่ในบันไดเสียงอื่นก็ตาม (วาสิษฐ จรรย์ยานนท์, 2530)

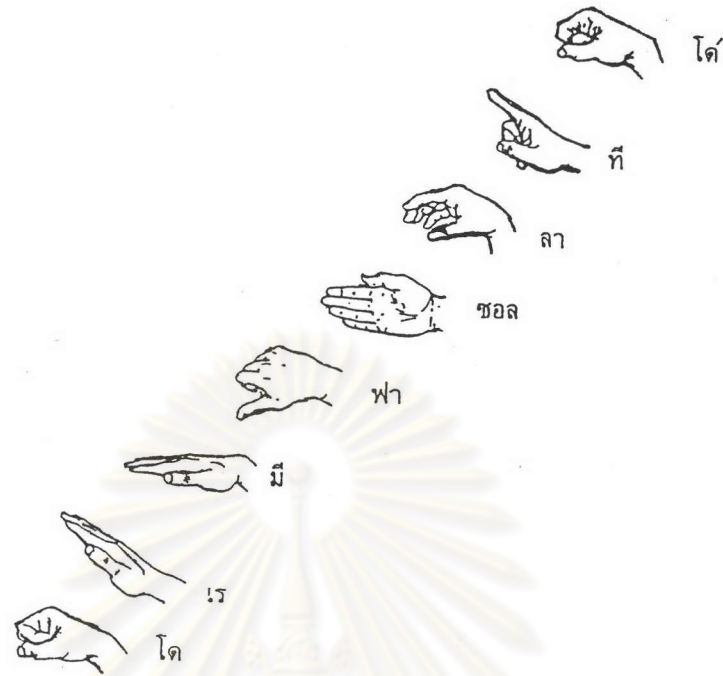
ผู้เริ่มต้นเทคนิคนี้คือ Sarah Ann Glover ที่เมือง Norwich ในประเทศอังกฤษ โดยให้ชื่อว่า Norwich Sol-fa ต่อมา John Curwen ให้น่าเทคนิคนี้มาปรับปรุงและเรียกว่า Tonic Sol-fa มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอนทักษะการอ่านโน้ตกับคนทั่ว ๆ ไปให้อ่านโน้ตเป็น เทคนิคนี้เป็นที่ยอมรับและแพร่หลายในประเทศอังกฤษแม้จะมีวิธีการของนักการศึกษาดนตรีคนอื่นอยู่ก็ตามเมื่อมีการจัดตั้งสำนักพิมพ์ Tonic Sol-fa Press ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น John Curwen and Sons มีการพิมพ์นิตยสาร Tonic Sol-fa Reporter ซึ่ง Curwen เป็นบรรณาธิการพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับดนตรีเป็นจำนวนมากและมีราคาถูก จึงทำให้ความคิดนี้ยิ่งขยายตัวมากขึ้น ต่อมา มีการจัดตั้ง Tonic Sol-fa College

เพื่อฝึกหัดครูและสอนนักศึกษาทำให้วิธีการนี้แพร่หลายไปทั่วอังกฤษ ออสเตรเลีย แอฟริกาใต้ และฮ่องกง นอกจากนี้ นักการศึกษาคนตรีในเยอรมัน ญี่ปุ่น และฮังการี ได้นำเทคนิคนี้ไปประยุกต์ใช้ในเทคนิคของตนเองด้วย และนักการศึกษาคนตรีในอเมริกา ได้นำเทคนิคนี้ไปดัดแปลงใช้ด้วยความเห็นชอบของ Curwen จึงทำให้เทคนิคนี้ยิ่งแพร่หลายไปในหลายรัฐของอเมริกา สภาพหรือร่องรอยที่ยังหลงเหลืออยู่ของเทคนิคนี้ ในปัจจุบันเห็นได้ในรูปแบบของวิธีการของ Kodály และวิธีการ New Curwen (Allen, 1989)

2. เทคนิคการใช้สัญญาณมือ

จุดเด่นอีกจุดหนึ่งของแนวความคิดของ Kodály คือการใช้สัญญาณมือ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวโน้ตภายในเพลง ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 สัญญาณมือถูกใช้สัมพันธ์กับ Tonic Sol-fa ของ Curwen เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ของโน้ตบางตัวในเพลงที่จะเคลื่อนไหวไปสู่เสียงหลัก (Tonic) ของเพลง หรือเคลื่อนสู่เสียงบางเสียง เช่น mi กับ so ti ถูกแสดงด้วยการชี้ขึ้นข้างบนเพื่อไปหา do fa ด้วยการชี้หัวแม่มือลงล่างเพื่อไปหา mi re ด้วยการเอียงมือขึ้นข้างบนเพื่อไปหา mi เช่นกัน (ชวัชชัย นาควงษ์, 2534) ครูผู้หนึ่งซึ่งอยู่ในระดับแนวหน้าของการสอนตามแนวคิดของ Kodály กล่าวว่า จุดประสงค์ของการใช้สัญญาณมือก็เพื่อการบรรจุก่อนเพลงในอากาศ ลักษณะของสัญญาณมือแทนระดับเสียงต่าง ๆ มีดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Choksy (1974) ได้เสนอแนะขั้นตอนการเรียนรู้เรื่องระดับเสียงและการใช้สัญลักษณ์มือประกอบไว้ ซึ่งผู้วิจัยนำมาปรับใช้ในการวิจัยดังนี้

1. นักเรียนร้องเพลงตามเนื้อร้อง
2. นักเรียนอ่านโน้ตแบบชอล-ฟา ประกอบสัญลักษณ์มือในระดับเสียงที่รู้จักแล้ว ส่วนเสียงที่ยังไม่รู้จัก(บางเสียง) ให้นักเรียนฮัมตามระดับเสียงก่อน จนนักเรียนสามารถออกเสียงได้ถูกต้องตามระดับเสียง
3. นักเรียนอ่านโน้ตตามแผนภูมิ และทำสัญลักษณ์มือประกอบพร้อมกับฮัมตามระดับเสียงที่ยังไม่รู้จัก

3. สัญลักษณ์แทนจังหวะ

Kodály นำมาใช้เพื่อทำให้การเรียนรู้เรื่องจังหวะเป็นรูปธรรม โดยในระยะแรกการใช้สัญลักษณ์แทนจังหวะจะเป็นลักษณะของรูปภาพ ในระยะต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นสัญลักษณ์คล้ายตัวโน้ต แล้วจึงนำตัวโน้ตมาใช้ และยังได้กำหนดเสียงในการใช้เรียกสัญลักษณ์ต่าง ๆ ไว้ เพื่อให้ให้นักเรียนพูดแทนการตบมืออีกด้วย สัญลักษณ์ที่เป็นรูปภาพมีลักษณะดังนี้

แทน | ก |

กับสัญลักษณ์ที่แทนจังหวะของตัวโน้ตและคำอ่าน ดังนี้

สัญลักษณ์ของKodály

เสียง

ตัวโน้ต

|

ทา

ก

ที-ที

๑

ทู-อู

๐

ทา-อา-อา-อา

|.๒

ทาย-ที

กค

ที-ทีรี

คค

ทีรี-ที

ค

ทิม-ริ

ค.

ที-ริม

3
คคค

ทริโอลา

(ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2534)

สำหรับขั้นตอนการสอนที่ใช้สัญลักษณ์แทนจังหวะซึ่ง Choksy (1974) ได้เสนอแนะไว้ ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้ในการวิจัยดังนี้

1. นักเรียนร้องเพลงตามเนื้อร้องและตบมือตามจังหวะ
2. นักเรียนร้องเพลงซ้ำแต่ออกเสียงแบบทาทา-ทาทา
3. เมื่อนักเรียนเข้าใจลักษณะจังหวะและทำนองของเพลงแล้ว ให้นักเรียนร้อง

เพลงและทำจังหวะประกอบจนจำได้ จากนั้นจึงฝึกร้องแบบซอล-ฟา โดยใช้สัญลักษณ์มือประกอบ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าแนวคิดในการสอนดนตรีของ Kodály มีจุดเด่นอยู่มากมาย จนมีนักการศึกษาดนตรีของไทยบางท่านได้นำมาทดลองสอนในประเทศ ไทย เช่น รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุทธจิตต์ ได้ทำการทดลองสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ (ฝ่ายประถม) ในปี พ.ศ. 2530-2531 และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชชัย นาควงษ์ ได้นำแนวคิดของ Kodály และแนวคิดของ Orff ประยุกต์ทดลองสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ใน พ.ศ. 2533-2536 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้งสองท่านนี้ได้ประเมินผลการทดลอง สอนและได้ข้อสรุปที่คล้ายคลึงกัน คือได้ผลเป็นที่น่าพอใจในเรื่องของการร้องเพลงและการ อ่านโน้ต

2. การสอนดนตรีสากลขั้นพื้นฐานตามแนวคิดของ Bergethon and Boardman

Bergethon and Boardman เป็นนักการศึกษาดนตรีของอเมริกาซึ่งมีแนวคิดว่า ในการเรียนดนตรี ผู้สอนจะต้องทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าดนตรีเป็นสิ่งสวยงาม น่าชื่นชมย์ น่าพอใจและประสบการณ์ต่าง ๆ ทางดนตรีเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาสำหรับเขา (อรวรรณ บรรจงศิลป์, 2521) นอกจากนี้ควรทำให้เด็กเกิดความรู้สึกตื่นเต้น และได้รับความสำเร็จ ชั่วโมงดนตรีควรเป็นชั่วโมงแห่งความสงสัย ความร่าเริง มีฉะนั้นชั่วโมงดนตรีก็จะกลายเป็นชั่วโมงที่น่าเบื่อหน่าย ซ้ำ ๆ ซาก ๆ เป็นชั่วโมงฝึกหัดมากกว่าการค้นพบ เป็นการเลียนแบบ มากกว่าการค้นคว้า การใช้เทคนิคที่เหมาะสมนั้น มีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนดนตรี

Bergethon and Boardman (1975) เชื่อว่าการที่เด็กจะมีวุฒิภาวะทางดนตรี ใต้นั้น ผู้สอนจะต้องสอนให้มีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบของดนตรี อันได้แก่ จังหวะ ทานอง เสียงประสาน รูปแบบ อารมณ์ของเพลง และแบบของเพลง การที่เด็กจะเกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างชัดเจนนั้น ครูต้องจัดประสบการณ์ทางดนตรีให้เด็กได้รับรู้หลาย ๆ ด้าน ผสมผสานและกระทำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดทักษะในด้านต่าง ๆ ประสบการณ์ที่ต้องจัดให้ แก่เด็ก ได้แก่ ประสบการณ์ทางด้านการฟัง, การร้องเพลง, การเล่นเครื่องดนตรี, การเคลื่อนไหว ร่างกาย, การคิดสร้างสรรค์และการอ่านโน้ต สำหรับด้านการอ่านโน้ตนั้น Bergethon and Boardman ส่งเสริมให้เด็กรู้จักหลังจากเรียนรู้ประสบการณ์อื่น ๆ แล้ว แนวคิดที่สำคัญในการ สอน คือพยายามทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม เช่น การใช้เส้นขีด (_ _ _ _) แสดง ทานอง หรือใช้เส้นขีดสั้น-ยาว (_ _ _ _) แสดงรูปแบบจังหวะเพื่อช่วยให้เห็นภาพ ของระดับเสียงหรือความสั้น-ยาวของจังหวะที่ชัดเจนขึ้น เมื่อเด็กได้รับประสบการณ์ทั้ง 6 ด้านนี้ อย่างสม่ำเสมอ ก็จะทำให้เกิดทักษะการฟัง, ทักษะการร้องเพลง, ทักษะการเล่นเครื่องดนตรี, ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกาย, ทักษะการคิดสร้างสรรค์และทักษะการอ่านโน้ต จากทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ช่วยทำให้เด็กเข้าใจองค์ประกอบของดนตรีชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากการเรียนรู้เรื่อง องค์ประกอบของดนตรีแล้ว เด็กยังควรเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติดนตรี เครื่องดนตรี วงดนตรี วรรณคดีดนตรี และบทเพลงประเภทต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของดนตรี ที่ได้ศึกษา อันนำไปสู่ทัศนคติที่ดีและมีสุนทรีย์ในดนตรีต่อไป

ในการสอนดนตรีแต่ละครั้ง Bergethon and Boardman กล่าวว่า ครูควร จัดลำดับการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนดังนี้คือ

1. ขั้นทบทวน ให้เด็ก ๆ ได้ร้องเพลงที่เด็ก ๆ ชอบ ที่เคยเรียนมาแล้ว และ ทบทวนเนื้อหาดนตรีในช่วงก่อนในช่วงเวลาสั้น ๆ
2. ขั้นค้นพบปัญหาใหม่ หลังจากทบทวนความรู้เดิมและเห็นว่าเด็กมีความเข้าใจ ดีแล้ว ก็เริ่มให้เด็กพบปัญหาใหม่ทางดนตรีด้วยการจัดประสบการณ์ทางดนตรีทั้ง 6 ด้าน ให้เด็กได้รับรู้อย่างผสมผสานกัน ตามเนื้อหาที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้

3. ชั้นวัยปัญหาที่โต้พบมาสู่สถานการณ์ใหม่ คือ การประเมินผลนั่นเอง เพื่อจะดูว่าเด็ก สัมฤทธิ์ผลในชั้น 2 หรือไม่ ด้วยการที่เด็กสามารถนำความรู้ที่พบใหม่มาใช้ เป็น การช่วยทำให้ครูเตรียมการสอนในชั้นต่อไปได้ดียิ่งขึ้น

4. ชั้นสรุป ในตอนท้ายชั่วโมงเด็กควรมีการทบทวนการเรียนรู้ในชั่วโมงนั้น ๆ และให้เขาได้มีโอกาสสนุกสนานกับเพลงอีกครั้งหนึ่ง

นอกจากนี้ Bergethon and Boardman ยังได้นำความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทาง ด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และความเจริญทางดนตรีมาช่วยในการวางโครงการสอน ดังนี้

1. ด้านร่างกาย

Bergethon and Boardman ได้แนะนำให้ครูผู้สอนดนตรีพิจารณาถึงความพร้อม ของร่างกายในการร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี และการเคลื่อนไหวร่างกาย กล่าวคือ ช่วงเสียงของเด็กในวัยอายุต่างกัน จะมีความสามารถในการร้องเพลงต่างกัน ครูจึง ควรเลือกเพลงที่มีช่วงเสียงที่เหมาะสมให้เด็กได้ร้อง สำหรับการ เล่นเครื่องดนตรี ครูจะ ต้องพิจารณาว่าเด็กมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะฝึกเครื่องดนตรีหรือไม่ และเครื่องดนตรีทำให้ฝึก ควรเป็นเครื่องดนตรีชนิดใด ระยะเวลาในการฝึกควรจะมากน้อยแค่ไหน นอกจากนี้ การ เคลื่อนไหวร่างกายเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะเด็กเล็ก ๆ จะเข้าใจองค์ประกอบ ของดนตรีได้ดีด้วยการเคลื่อนไหวร่างกาย กิจกรรมนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนา ดัง นั้นเด็กเล็ก ๆ จึงควรมีโอกาสได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ เป็นไปตามธรรมชาติที่สุด เมื่อเด็กโตขึ้น ครูควรส่งเสริมให้เด็กได้รู้จักการเคลื่อนไหวที่สวยงาม มีแบบแผนขึ้น

2. ด้านอารมณ์

การจัดกิจกรรมทางดนตรีควรคำนึงถึงวุฒิภาวะทางอารมณ์ของเด็ก เช่น เมื่อเด็กยังเล็ก ๆ อยู่ จะสนใจสิ่งใกล้ ๆ ตัวเองและสิ่งที่มีอิทธิพลต่อตัวเขาเท่านั้น ดังนั้น การเลือกกิจกรรมทางดนตรีควรเป็นกิจกรรมที่ทาคนเดียวได้ หรือเป็นกิจกรรมที่แสดงร่วมกันเป็นกลุ่มบ้าง เมื่อเด็กโตขึ้นเริ่มมีความคิดกว้างไกล สนใจคนอื่น ๆ มากขึ้น การจัด

กิจกรรมจึงควรเลือกที่เหมาะสมกับอารมณ์ของเด็ก เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นความคิดให้เด็กมีจินตนาการทางดนตรีบ้าง มีความคิดสร้างสรรค์และได้แสดงผลงานของตนเองให้ผู้อื่นได้ชมความสามารถบ้าง

3. ด้านสติปัญญา

ครูจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับขบวนการของการเรียนรู้ เพื่อจะได้จัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้เด็กได้เข้าใจ ไม่ใช่เป็นการเรียนแบบท่องจำ เพราะจะไม่ทำให้เด็กได้รับความสนุกสนาน และจะไม่เข้าใจถึงองค์ประกอบของดนตรีในที่สุด ดังนั้นควรจัดให้เด็กได้รับประสบการณ์หลายๆทาง เช่น การฟัง การร้องเพลง ตลอดจนการอ่านโน้ต นอกจากนี้การสอนควรพยายามทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ให้เด็กเห็นรูปภาพ หรือแม้กระทั่งการสอนจังหวะซึ่งเป็นนามธรรม เด็กจะเข้าใจในสิ่งนี้ยากหากได้รับเพียงคำบอกกล่าว แต่จะเข้าใจชัดแจ้งขึ้นหากได้เคลื่อนไหว ซึ่งทำให้เข้าใจถึงลักษณะของจังหวะ นอกจากนี้การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ควรให้เด็กมีโอกาสดำทำซ้ำ และเริ่มต้นจากสิ่งง่ายไปสู่ซับซ้อน เพราะพื้นฐานหรือประสบการณ์จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจดีขึ้นเมื่อได้รับประสบการณ์ใหม่ที่ยากขึ้น

4. ด้านความเจริญทางดนตรีของเด็ก

ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถทางดนตรีให้แก่เด็กนั้น จำเป็นที่เราจะต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้นครูจะต้องจัดเนื้อหาและกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กและยอมรับในความสามารถของเด็ก นอกจากนี้พยายามจัดประสบการณ์ใหม่ๆทางดนตรีให้เด็กได้รู้จักกับดนตรีใหม่ๆ ที่น่าสนใจ และสามารถเข้าใจได้ พยายามที่จะส่งเสริมให้เด็กปรับปรุงทักษะทางดนตรีของตนเองให้ดีขึ้น

ดังนั้นในการสอน เราจะต้องพิจารณาความเจริญด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และด้านดนตรีของเด็ก หากเราเข้าใจถึงพัฒนาการเหล่านี้ การจัดการเรียนการสอนก็จะมีประสิทธิภาพและยังช่วยให้เด็กได้พัฒนาด้านดนตรีเต็มความสามารถของเขา ครูจะทราบว่าคุณเด็กมีความก้าวหน้าทางดนตรีหรือไม่ นั่นสังเกตได้จากพฤติกรรมทางดนตรีของเด็ก

ซึ่งจะช่วยให้ครูเห็นแนวทางที่จะส่งเสริมความสามารถทางดนตรีต่อไปได้ พฤติกรรมทางดนตรีของเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างระหว่างบุคคลและประสบการณ์เดิมของเขา ดังนั้นครูจึงไม่ควรหวังให้เด็กทุกคนมีสัมฤทธิ์ผลเท่ากัน Bergethon and Boardman ได้แบ่งระดับความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับอายุ 5-7 ปี ระดับอายุ 7-9 ปี และระดับอายุ 9-11 ปี ในแต่ละระดับความสามารถในการแสดงออกของเด็กจะต่างกันทั้งการแสดงออกด้านการฟัง การร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย การคิดสร้างสรรค์ และการอ่านโน้ต ครูจึงควรจัดกิจกรรมเหล่านี้ให้เหมาะสมกับระดับพฤติกรรมของเด็กแต่ละระดับ

อรวรรณ บรรจงศิลป์ ได้นำแนวคิดของ Bergethon and Boardman มาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ (ฝ่ายประถม) ผลจากการสอนพบว่าเด็กมีความรู้ทางดนตรี มีทักษะพื้นฐานทางดนตรี มีทัศนคติที่ดีและรู้คุณค่าของดนตรี สามารถนำความรู้และทักษะพื้นฐานที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ อย่างไรก็ตามวิธีสอนตามแนวคิดของ Bergethon and Boardman นี้จะต้องมีอุปกรณ์เครื่องดนตรี เช่น เปียโน อีเลคโทน หรือ คีย์บอร์ด รวมทั้งเครื่องประกอบจังหวะชนิดต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนสนุกสนาน มีชีวิตชีวา อันจะนำไปสู่ทักษะทางดนตรีและทัศนคติที่ดีต่อดนตรี

3. ข้อแตกต่างของการสอนดนตรีตามแนวคิดของ Kodály กับ Bergethon and Boardman

การจัดการเรียนการสอนดนตรีก็เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงองค์ประกอบของดนตรี ได้แก่ จังหวะ ท่วงทำนอง เสียงประสาน รูปแบบ อารมณ์ของเพลงและแบบของเพลง การจะเข้าใจถึงองค์ประกอบของดนตรีได้ก็ด้วยการจัดประสบการณ์ทางดนตรีให้แก่เด็ก ได้แก่ การฟัง การร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย การคิดสร้างสรรค์และการอ่านโน้ต จากแนวคิดของนักการศึกษาแต่ละท่าน จะเห็นได้ว่ามีแนวคิดในการเน้นการให้ประสบการณ์ทางดนตรีที่ต่างกัน

สำหรับแนวคิดของ Kodály กับแนวคิดของ Bergethon and Boardman มีข้อแตกต่างกันดังนี้คือ

ตารางที่ 1 ข้อแตกต่างของแนวคิดของ Kodály กับ Bergethon and Boardman

ประสบการณ์ทางดนตรี	แนวคิดของKodály	แนวคิดของBergethon and Boardman
1. การฟัง	1. เน้นทักษะการร้องเพลงและสอนทักษะอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วยกัน	1. เน้นการให้ประสบการณ์ทั้ง 6 ด้านผสมผสานกันในแต่ละชั่วโมงเรียน
2. การร้องเพลง	2. เน้นทักษะการฟัง การทดสอบวัสดุประสาท และการพัฒนาการได้ยินเสียงภายในโดยไม่ต้องร้องออกมา	2. ฝึกทักษะในการฟัง สามารถแยกแยะเสียงต่าง ๆ ตลอดจนแยกแยะเสียงเครื่องดนตรีที่ได้ยิน
3. การเล่นเครื่องดนตรี	3. เน้นให้เด็กร้องเพลงให้ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีเสียงดนตรีประกอบ	3. ใช้เครื่องดนตรี เช่น เปียโน อีเลคโทน หรือคีย์บอร์ดประกอบการสอนร้องเพลงและทักษะอื่นๆ เพื่อความสนุกสนาน
4. การเคลื่อนไหวร่างกาย	4. เน้นการร้องอย่างถูกต้อง ไม่เพี้ยน ถ่ายทอดความรู้สึกของดนตรีอย่างถูกต้อง และให้เด็กได้ร้องเพลงประสานเสียงเร็วที่สุด	4. พัฒนาการร้องเพลงให้ตรงกับระดับเสียง ออกเสียงถูกต้องและชัดเจน และสามารถร้องคนเดียวได้

ตารางที่ 1 ข้อแตกต่างของแนวคิดของ Kodály กับ Bergethon and Boardman(ต่อ)

ประสบการณ์ทางดนตรี	แนวคิดของKodály	แนวคิดของBergethon and Boardman
	5. ส่งเสริมให้เด็กร้องเพลงที่มีช่วงเสียงจำกัด อยู่ในบันไดเสียง (pentatonic) และให้ร้องเพลงพื้นเมืองของชาติก่อนเพลงประเภทอื่น ๆ 6. เน้นทักษะการอ่านโน้ต ในขณะที่สอนทักษะอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วยกัน 7. ให้ความสำคัญสัญลักษณ์มือแทนระดับเสียงหรือท่วงนอง และใช้ตัวโน้ตไม่มีหัวแทนจังหวะเช่น π อ่านว่า ทีที อ่านว่า ทา ∪ อ่านว่า ทู-อู ○ อ่านว่า ทา-อา- อา-อา	5. ส่งเสริมให้เด็กร้องเพลงที่มีช่วงเสียงจำกัดตามวุฒิภาวะของเด็ก 6. 让孩子ฝึกอ่านโน้ตหลังจากเรียนรู้ประสบการณ์อื่น ๆ มาแล้ว 7. ส่งเสริมให้เด็กรู้จักใช้เส้นขีด (_ - -) แสดงท่วงนองและเส้นขีดสั้นยาว (_ _ _) แสดงรูปแบบจังหวะ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าการสอนดนตรีตามแนวคิดของ Kodály นั้น จะเริ่มต้นด้วยการสอนทักษะต่าง ๆ ไปพร้อมกัน แต่จะเน้นทักษะการร้องเพลงมากกว่าทักษะอื่น ๆ ต่อมาจึงเน้นทักษะการอ่านโน้ตและยังสอนทักษะอื่นควบคู่ไปด้วยกัน แต่การสอนดนตรีตามแนวคิดของ Bergethon and Boardman นั้นจะสอนทักษะทั้ง 6 ด้าน ผสมผสานกันในแต่ละชั่วโมง ไม่เน้นทักษะใดทักษะหนึ่ง ถึงอย่างไรก็ตาม การสอนดนตรีตามแนวคิดของนักการศึกษาดนตรีทั้งสองท่าน

ต่างก็มุ่งให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงองค์ประกอบของคนตรี ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น อันจะนำมาซึ่งความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อคนตรี

การวัดผลสัมฤทธิ์ในการสอนคนตรีสากลขั้นพื้นฐาน

การวัดผลเป็นการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์เข้ากับสิ่งของหรือเหตุการณ์ที่เป็นไปตามกฎ(อนันต์ ศรีโรสภา, 2520) ซึ่งจะมีการทดสอบอันเป็นกรรมวิธีของการสังเกตพฤติกรรมของมนุษย์และอธิบายการสังเกตนั้นด้วยมาตรฐานจำนวนหรือจำแนกประเภทอย่างมีระบบ เป็นการวัดเกี่ยวกับความรู้ความสามารถ ความสนใจ ทัศนคติ ตลอดจนทักษะต่างๆ ของนักเรียน อันจะมีประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษา และยังนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อการตัดสินใจในการให้การศึกษาในระดับต่าง ๆ

ณรุทธ์ สุททจิตต์ (2536) กล่าวว่า การประเมินผลดนตรีที่สมบูรณ์ ควรวัดทั้งด้านทฤษฎี ทักษะและทัศนคติ เนื่องจากดนตรีเป็นวิชาที่มีเนื้อหา ทักษะ และสัมพันธ์กับทัศนคติ การสร้างแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งรวมถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนรู้ ควรจะอิงความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ในการวัด อันจะเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง คือเป็นการประเมินผลที่ได้ในสิ่งที่ต้องการวัด ตลอดจนมีความเชื่อถือได้ (reliability) กล่าวคือ ไม่ว่าจะใช้การวัดผลนั้นเมื่อใด ผลที่ได้ควรจะคงที่ไม่ว่าแปรเปลี่ยนไป การที่จะทำการประเมินผลมีความเที่ยงตรง ควรมีการจัดแบ่งเนื้อหาที่ต้องการวัดออกเป็นอัตราส่วนตามที่ต้องการ เพื่อให้เห็นชัดว่าเนื้อหาใดควรมีการวัดผลในด้านนั้นบ้าง และสร้างแบบทดสอบในการวัดผลโดยอิงตารางแสดงอัตราส่วนนี้ โดยปกติเนื้อหาใดแต่ละบทแต่ละตอนควรมีการวัดผลในด้านความรู้ แนวคิด และความเข้าใจซึ่งรวมถึงการวิเคราะห์การนำไปใช้ ส่วนความหมายน้อยของเนื้อหาแต่ละตอนนั้น ขึ้นอยู่กับการเรียนการสอนว่าผู้สอนให้ความสำคัญกับเนื้อหาในแต่ละตอนอย่างไร และสิ่งสำคัญที่จะขาดมิได้คือการนำข้อสอบที่สร้างแล้วไปหาค่าทางสถิติ ว่าข้อสอบข้อใดมีความเชื่อถือได้หรือไม่หรือต้องปรับปรุง

อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2521) ได้กล่าวถึงการประเมินผลการเรียนการดนตรีไว้ว่าการประเมินความก้าวหน้าทางดนตรีของเด็ก ครูควรประเมินความก้าวหน้าทั้งด้านมโนทัศน์และทักษะทั้ง 6 ด้าน และควรประเมินต่อไปเรื่อย ๆ เพื่อจะได้ทราบถึงสัมฤทธิ์ผลของเด็กในแต่ละชั้น อันจะช่วยวางโครงการสอนสำหรับบทเรียนต่อไป อย่างไรก็ตาม การวัดผลในวิชาดนตรีมักมีปัญหาเกี่ยวกับเวลา เนื่องจากเป็นการทดสอบภาคปฏิบัติเป็นรายบุคคล จึงทำให้กินเวลามาก ส่วนการวัดผลด้านมโนทัศน์ทางดนตรีของเด็ก ครูสามารถกระทำได้โดยใช้เวลาไม่มากนัก เช่น ให้เด็กฟังเสียงจากเครื่องดนตรี หรือฟังเสียงตบมือ แล้วให้เด็กหาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงที่ได้ยินกับคำตอบที่เหมาะสมในข้อสอบ ซึ่งการวัดผลแบบนี้ อาจจัดทดสอบทั้งชั้นได้โดยใช้เวลารวดเร็ว

วิญญู ทรัพย์ะประภา (2527) ได้เสนอแนวความคิดในการประเมินผลการเรียนการสอนวิชาดนตรีไว้ดังนี้ การประเมินผลการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามพัฒนาการทางด้านดนตรีของผู้เรียน โดยยึดพฤติกรรมด้านความรู้ความเข้าใจด้านทักษะ และด้านความรู้สึกละเป็นสาระที่จะทำการประเมิน ซึ่งทางด้านดนตรี ได้แก่ พฤติกรรมทางด้านโครงสร้างดนตรี ทักษะทางดนตรี และวรรณคดีดนตรี การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ นิยมเอาจุดประสงค์ของการสอนมาแยกให้เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วทำการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนตามจุดประสงค์นั้น ๆ โดยใช่วิธีการประเมินผลแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม วิธีการที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนดนตรีคือ การสังเกตการร่วมกิจกรรมของนักเรียน การทดสอบการปฏิบัติของนักเรียนเป็นรายบุคคล การทดสอบการปฏิบัติของนักเรียนเป็นกลุ่มการสัมภาษณ์ และการใช้แบบทดสอบ การเลือกวิธีการใดขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ตลอดจนวิธีสอน ทั้งนี้โดยมีจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นตัวกำหนดสาระในการประเมินผล

การวัดผลสัมฤทธิ์ในการสอนดนตรีนั้นควรจะครอบคลุม 2 ด้านคือ ด้านเนื้อหา และด้านทักษะ สำหรับด้านเนื้อหาดนตรี ได้แก่ องค์ประกอบดนตรีและวรรณคดีดนตรี ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับทฤษฎีดนตรี และความรู้ทางดนตรี การประเมินผลสามารถใช้

การทดสอบในรูปของข้อสอบลักษณะต่าง ๆ ได้ เนื่องจากเป็นการประเมินผลทางด้านเนื้อหาแนวคิด มิได้เกี่ยวข้องกับทักษะปฏิบัติ เช่น การร้องหรือการเล่น นอกจากนี้ทักษะการฟังสามารถวัดได้โดยวิธีแบบทดสอบเช่นกัน เพราะเป็นทักษะที่สามารถแสดงออกได้โดยการเขียนบรรยาย หรือการทำข้อสอบหลังจากการฟังเพลง หรือฟังเสียง หรือฟังจังหวะ

ด้านทักษะ เป็นความจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินเพราะดนตรีเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับภาคปฏิบัติ สำหรับการสร้างแบบวัดทักษะควรจะแบ่งหัวข้อการวัดผลออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ เรื่องเกี่ยวกับความสามารถและคุณภาพของการปฏิบัติ (ฉรุภรณ์ สุทธจิตต์, 2536) นอกจากนี้ในการปฏิบัติทางดนตรีอาจกระทำได้ทั้งการปฏิบัติเดี่ยวและการปฏิบัติกลุ่ม และควรมีการประเมินทักษะต่าง ๆ ครอบคลุมประเภท ตามที่ผู้สอนสอนไป คือ ทักษะการฟังควรเป็นการฟังบทเพลงสั้น ๆ มีความเร็วจังหวะต่าง ๆ กัน สามารถบอกจังหวะซ้ำเร็วเสียงสูงต่ำ และเนื้อหาของเพลงได้ ทักษะการร้องเพลง เป็นความสามารถของผู้เรียนที่จะควบคุมตนเองให้เปล่งเสียงออกมาได้ถูกต้องตามระดับเสียงที่ได้ยินและถูกจังหวะทักษะการเล่นดนตรี สำหรับในระดับประถมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะ ป.1-2 นักเรียนควรมีโอกาสได้เล่นเครื่องประกอบจังหวะได้อย่างลงจังหวะ จับเครื่องดนตรีได้อย่างถูกต้อง ทักษะการเคลื่อนไหวเป็นความสามารถในการเต้นหรือรำในลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างลงจังหวะและมีลีลาอันสวยงาม ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในแต่ละวัยมีลักษณะการสร้างสรรคต่างกัน ขึ้นอยู่กับการได้รับการเรียนรู้พื้นฐานแนวคิดมีความลึกซึ้งต่างกัน การสร้างสรรค์ทางดนตรีมักแทรกอยู่ในทักษะดนตรีต่าง ๆ กัน (ฉรุภรณ์ สุทธจิตต์, 2534) เช่น การสร้างสรรค์ท่าทางในกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย การร้อง การเล่นดนตรี เป็นต้น สำหรับทักษะการอ่านโน้ตเป็นทักษะที่จะทำให้นักเรียนสามารถอ่านภาษาดนตรีหรืออ่านโน้ตดนตรีได้ อันจะนำมาซึ่งความสามารถในการฟัง การร้อง การเล่นเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกายและการคิดสร้างสรรค์ในการเรียนดนตรีขั้นสูงต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดนตรีเป็นเรื่องของความคิด ความรู้สึก ดังนั้นผู้สัมผัสหรือผู้เรียนจะมีรสนิยม ความชอบ ความมีสุนทรีย์ และความซาบซึ้งอย่างใดนั้น เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ อารมณ์ ซึ่งผู้เรียนอาจจะแสดงให้เห็นพฤติกรรมอย่างเด่นชัด หรือไม่แสดงออกก็ได้ การเก็บข้อมูลทางด้านความพึงพอใจนี้บางครั้งข้อมูลที่ได้มาอาจจะถูกต้อง แต่ก็มีโอกาสพลาดได้

การวัดผลสัมฤทธิ์ในการสอนดนตรีซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาทางดนตรี และทักษะทางดนตรีนี้ ในการประเมินผลจะมีรายละเอียดแตกต่างกันไปตามลักษณะ เฉพาะของแต่ละด้าน อย่างไรก็ตามหลักในการประเมินที่เหมือนกันคือ ควรคำนึงถึงเกณฑ์ในการประเมินผล ความเที่ยงตรง ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ หรือวิธีการเก็บข้อมูล นอกจากนี้ ควรให้การประเมินผลเป็นไปโดยยุติธรรมและถูกต้องตามความเป็นจริงที่สุด เพราะผลจากการประเมินจะเป็นตัวชี้วัดความสามารถของผู้เรียน รวมไปถึงประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนดนตรีสากลชั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยขอเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนดนตรีสากลชั้นพื้นฐาน ดังนี้คือ

สุมาลี ขจรดำรงกิจ (2526) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนดนตรีสากลชั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใชขลุ่ยรีคอร์เดอร์และใช้การขับร้อง พบว่าทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

สุนันท์ สุขเจริญ (2529) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนร้ดสากลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการสอนที่ใช้เปียโนกับการสอนที่ใช้บัตรคีย์บอร์ด ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนร้ดสากลของนักเรียนที่เรียนจากการสอนที่ใช้เปียโน และบัตรคีย์บอร์ดไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ วัฒนา มัคคสมัน (2528) ได้ทำการทดลองสอนร้ดสากลเบื้องต้นโดยใช้เพลงพื้นบ้านอีสานแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้เพลงพื้นบ้านอีสานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ จะเห็นได้ว่า งานวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของKodály ที่มุ่งเน้นให้ใช้เพลงพื้นเมืองของชาติตนก่อนสอนเพลงประเภทอื่น อันจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางทักษะดนตรีด้านต่าง ๆ สูงขึ้น

วิเชียร วรินทร์เวช (2528) ได้ศึกษาผลการเรียน ความคงทนในการจำและทัศนคติที่มีต่อการเรียนในวิชาดนตรี จากการเรียนโดยใช้เทปสอน พบว่า ผลการเรียนและความคงทนในการจำด้านการจำเสียงแบบสากลและเสียงมาตรฐานจากการสอนโดยฟังจากเทปที่อัดมาจากเครื่องดนตรีกับการสอนโดยฟังจากเครื่องดนตรีโดยตรงแตกต่างกัน

ศุภกร มรกต (2535) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงอยู่ของการเรียนรู้ในดสากลเบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยเพลงพื้นบ้านอีสานใต้กับเพลงไทยสมัยนิยมพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงอยู่ของการเรียนรู้ในดสากลเบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยเพลงพื้นบ้านอีสานใต้กับเพลงไทยสมัยนิยมไม่แตกต่างกัน

รัชชชัย นาควงษ์ และคณะ (2536) ได้ศึกษาพัฒนาการการสอนวิชาดนตรีสากลในชั้นประถมโดยใช้วิธีการสอนตามแบบ Kodály และ Orff ปรากฏผลว่า นักเรียนมีความพร้อมได้รับการฝึกฝนมาดี อ่านโน้ตคล่อง ยกเว้นตัวฟาและที ที่ยังเพี้ยน และคุณภาพของการร้องยังไม่ดีนัก นักเรียนแม่นยำในเรื่องจังหวะและทฤษฎี เป่าขลุ่ยตามโน้ตที่เพิ่งเรียนได้ดี ผู้ปกครองแสดงความพึงพอใจต่อหลักสูตรการสอนดนตรีแบบ Kodály และ Orff

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับดนตรีที่ต่างประเทศได้ทดลองคือ

Hudgens, (1987) ได้ศึกษาถึงการทดลองสอนดนตรีกับนักเรียนเกรด 1 ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ North Texas โดยทดสอบสอน 4 กลุ่ม กลุ่มแรกสอนตามแนวคิดของ Kodály กลุ่มที่สองสอนแบบดั้งเดิม กลุ่มที่สามสอนแบบรูปผสมโดยเน้นแนวคิดของ Kodály และกลุ่มที่สี่สอนแบบรูปผสมเน้นแนวคิดของ Orff ผลวิจัยปรากฏว่า แนวทางการสอนดนตรีทำให้ความสามารถในทักษะ, จังหวะ, การเปล่งเสียง และการฟังจังหวะมีความแตกต่างกัน แต่แนวทางการสอนดนตรีไม่ได้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในความรู้ด้านดนตรีขั้นพื้นฐานและความสามารถในการฟังเสียงแตกต่างกัน

Hensley (1981) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนดนตรีของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในเกรด 4 และ 5 ที่สอนโดยใช้หลักสูตรของ The Memphis City (เป็นหลักสูตรบนพื้นฐานของการสอนตามแนวคิดของ Orff และ Kodály) กับที่สอนโดยแนวการสอนแบบดั้งเดิม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในด้านความรู้เกี่ยวกับบันไดเสียง ทักษะการฟังเพื่อแยกแยะทำนองและเสียงเครื่องดนตรีของนักเรียนเกรด 4 มีความแตกต่างกัน และผลสัมฤทธิ์ในด้านความรู้เกี่ยวกับบันไดเสียงของนักเรียนเกรด 5 ไม่แตกต่างกัน แต่ผลสัมฤทธิ์ในด้านทักษะการฟังเพื่อแยกแยะทำนองและเสียงเครื่องดนตรีของนักเรียนเกรด 5 มีความแตกต่างกัน

ในประเทศไทยจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 วิชาดนตรียังไม่มีในหลักสูตร จะมีก็เพียงส่วนหนึ่งของดนตรี คือ วิชาขับร้อง จนกระทั่งในปี พ.ศ.2521 หลักสูตรใหม่ได้มีการปรับปรุงให้ดนตรีเป็นเนื้อหาบางส่วนหนึ่งของกลุ่มวิชา ส.ล.น. (เสริมลักษณะนิสัย) อย่างไรก็ตามจะสังเกตได้ว่าเมืองไทยยังมองเห็นความสำคัญของดนตรีไม่มากนัก ส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่วิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ วิชาดนตรีจึงขาดทั้งตัวบุคลากร ผู้สอน วิธีสอน และอุปกรณ์เครื่องดนตรีต่าง ๆ ดังนั้นการศึกษาแนวทางการสอนดนตรีตามแนวคิดของ Kodály จึงน่าจะช่วยตอบสนองปัญหานี้ได้ รวมทั้งแนวคิดของ Bergethon and Boradman ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนได้รู้วิธีการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ที่มุ่งผสมผสานทักษะต่าง ๆ ทางดนตรีเข้าด้วยกัน และเป็นผลทำให้เด็กเรียนมีความสนุกสนาน ซึ่งตรงกับผลทางจิตวิทยาที่ว่า ความสนใจของวัยเด็กจะอยู่ในช่วงสั้น ๆ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงควรปรับสภาพของเวลาเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีสากลขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการสอนตามแนวคิดของ Kodály กับการสอนตามแนวคิดของ Bergeton and Boardman เพื่อจะได้อ้างอิงแนวทางจัดการเรียนการสอนดนตรีที่มีประสิทธิภาพ อันจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับสัมฤทธิ์ผลทางด้านดนตรีอย่างแท้จริง